

2035

Հ Մ Խ Հ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ
ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОЧНОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

Պ Ա Տ Մ Ա Տ Ի
ԾՐԱԳԻՐ—ԱՌԱՋԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Կազմեց՝ Մ. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

1 Մ Ո
N-28

ՎԱՂ-ՊԱՏ

1934 թ.

h-28

1 M II

h-28

12962

01 JUL 2009
ACADEMY OF SCIENCES
USSR

Շրջործկոմի տպարան վաղ-
այատում, Գլավխտ 9254.
Պատկեր 36, Տիրաժ 500

ԾՐԱԳԻՐ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄԸ ՎՈՐՊԵՍ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ.

ԱՌԱՋԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ № 1

1. Պատմական մատերիալիզմը վերադառնում է իրականության մատերիալիզմի շարունակումն ու տարածումը հասարակության պատմության զարգացման իմացության վրա: Պատմական մատերիալիզմի կապը և միասնությունը պրոլետարիատի քաղաքականության և փրկչականության հետ: Պատմական մատերիալիզմը վերադառնում է լենինիզմի անբաժան, ընդհանուր մաս: Պատմական մատերիալիզմը վերադառնում է հասարակության արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերությունների զարգացման արդյունք: Պատմական մատերիալիզմի առաջացման և հիմնավորման որակապես նոր փուլերը: Պրոլետարիատի դասակարգային պայքարը և նրա դերը ու տեղը պրոլետարիատի իդեոլոգիայի և մասնավորապես պատմական մատերիալիզմի առաջացման գործում: Պատմական մատերիալիզմ և դիալեկտիկական սոցիալիզմ: Պատմական մատերիալիզմը վերադառնում է հասարակության զարգացման թեորիա և հեղափոխական գործողության մեթոդ: Մատերիալիզմ և իդեալիզմ հասարակության պատմության լուսարան: ման ասպարեզում: Փրկչականության հիմնական խնդիրը պատմական իդեալիզմի և մատերիալիզմի մեջ: Իդեալիզմի վոչ դիալեկտիկական և հիմնականում կրոնական ելությունը: Պատմական մատերիալիզմի և բուրժուական սոցիոլոգիայի կուսակցականությունը: Բուրժուական կուսակցական սոցիոլոգիայի սուբյեկտիվիզմը: Պատմական մատերիալիզմը վերադառնում է որակապես նոր փուլի մշակման հեղափոխական տեսություն:
2. Հասարակության զարգացման այսպես կոչված «ֆակտորների տեսությունը»: Այդ տեսության միակողմանի, եկեղեցիկ, մեթոդիկ

և հետադիմական ելուժյունը: Կրոնական, հոգեբանական, ցեղային ֆակտորները տեսութայն իդեալիստական և ներկայումս ֆաշիստական ելուժյունը: Աշխարհայրական ֆակտորը տեսութայն վոչ դեալիկա-կական, պասսիվ հայեցողական, ֆատալիստական ելուժյունը: Հեգելի, Մենցելովի տեսությունները, նրանց սխալը և ազդեցությունը Պլե-խանովի վրա:

Հեգելի պատմութայն փրկիստիայությունը և ժամանակակից ֆա-շիզմը: Նրա աստվածաբանական ելուժյունը—«մարդիկ իրենց գործու-նեցությունով մարիոնետաներ են աստծու ձեռքին»:

Կանտի վերացական, իդեալիստական պատմափրկիստիայությու-նը: Կրոնի և գիտության հաշտեցումը ի ֆեալ գիտության Կանտի մոտ:

Սուբյեկտիվ սոցիոլոգիա: Նրա իդեալիստական, վերացական, մե-տաֆիզիկական ելուժյունը:

Հասարակական զարգացման որոշելիով, որինաչափության ժըլ-տումն, նրա վոլյունտարիզմը և անտրիիզմը: Ազատության և անհրա-ժեշտության մետաֆիզիկ ըմբռնումն բուրժուական սոցիոլոգիայում: Բուրժուական որոշելիստական սոցիոլոգիայի ֆատալիստական և ապոլոգիական ելուժյունը: Մեխանիստական մատերիալիզմի բուրժու-ական սահմանափակ, մետաֆիզիկ ելուժյունը սոցիոլոգիայի ասպարե-զում: Ժամանակակից մեխանիստական մատերիալիզմի ռեալիստիկա-նությունը: Հեղափոխության անհրաժեշտության ժխտելը: Մեխանիս-տական մատերիալիզմ և հավասարակշռության թեորիա: Հավասարա-կշռության թեորիան և մեխանիզիզմը վորպես «առաջավոր» բուրժուա-դիալի և աջ թեքման իդեոլոգիա: Տրոցկիզմի վոլյունտարիզմը, սուբ-յեկտիվիզմը, մետաֆիզիկ և ֆորմալ բնույթը: Նրա պոչականությու-նը և ֆատալիզմը: Տրոցկիզմի սոցիոլոգիական հայացքների և նրա հա-կահեղափոխական գործունեցության որպանական կապը:

3. Հասարակության շարժման որինաչափությունը: Որինաչափու-թյուն հասարակության և բնության շարժման մեջ: Հասարակության շարժման որինաչափության վորակային աարբերությունը բնության շարժման որինաչափության հանդեպ: Հասարակական արտադրությու-նը վորպես հասարակական զարգացման որինաչափության հիմք: Հա-սարակական և բնական որինաչափությունների նույնացման սխալ և մետաֆիզիկ բնույթը: Բուրժուական սոցիոլոգիայի ելիկտիկ, մետա-ֆիզիկ ելուժյունը: Գ. Մպինսերի, Ուլյուստ Կոնտի սոցիոլոգիայի մե-տաֆիզիկությունը, բնական որենքների և որինաչափությունների փո-խադրումը հասարակության վրա Մպինսերի կողմից: Դասակարգերի հավիտենականացումը նրանց մոտ:

Արտադրությունը վորպես հասարակական կյանքի հիմք: Մարդը

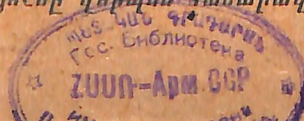
վորպես արտադրական միջոցներ արտադրող հասարակական կենդանի: Արտադրական պրոցեսի բնական և հասարակական կողմերը: Գոյու-թյան միջոցների և արտադրական միջոցների արտադրությունը վոր-պես մարդկային հասարակության հատկանշական կողմ ի տարբերու-թյուն ալ կենդանական տեսակների: Արտադրության հասարակական բնույթը: Անհատական արտադրությունը վորպես բուրժուական սո-ցիոլոգների և տնտեսագետների հաղազիտություն «հասարակության մեջ արտադրողները, անհատները, և հետևաբար հասարակականորեն պայմանավորված անհատների արտադրություն—անա, ակներե և չե-ման կիտը» (Մարքս):

Արտադրության դերը կապականման կենդանու մարդկայնացման պրոցեսում: Հասարակական զարգացման որինաչափության բացասումն 2-րդ ինտերնացիոնալի թեորետիկները վորոշ մասի կողմից, այդ որինա-չափության ֆատալիստական—«որոշելիստական» հասկացողությու-նը 2-րդ ինտերնացիոնալի թեորետիկները հիմնական մասի կողմից: Հասարակական մարդու ակտիվ գործունեցության դերը որինաչափու-թյան ստեղծման ասպարեզում:

Որինաչափության դասակարգային բուլտնդակությունը: Կուսակ-ցության դերը որինաչափության փոփոխման գործում: Ի տարբերու-թյուն կենդանիների, մարդիկ իրենք են ստեղծում իրենց պատմու-թյունը, թեկուզ և չերենման անդիտակից կերպով (դասակարգային հա-սարակության մեջ):

Ցերկրորդ ինտերնացիոնալի պատմափրկիստիայական հայացքնե-րի կապը նրա սոցիալ-ֆաշիստական քաղաքականության հետ: Պլե-խանովի սոցիոլոգիական սխալների և քաղաքական ոպորտունիզմի կապը:

4. Լենինիզմը վորպես նոր աստիճան պատմական մատերիալիզ-մի զարգացման մեջ: Կուսակցականության պրոբլեմի զարգացումը պատմական մատերիալիզմի մեջ: Պրոլետարիատի հեղափոխական պա-քարի տակտիկայի մշակումը: Հեղափոխության և կուսակցության ուս-մունքի հսկայական մեթոդոլոգիական նշանակությունը: Պատմական մատերիալիզմի զարգացման գործի շարունակությունը կուսակցական բարձրագույն որդանների և ընկ. Ստալինի աշխատություններում: Պատմական մատերիալիզմի խնդիրները սոցիալիստական հասարակու-թյան կառուցման պրակտիկ պայքարի և միջպղպային պրոլետարական հեղափոխության ասպարեզում: Պալքար յերկու Ֆրոնտի վրա պատ-մական մատերիալիզմի ասպարեզում—մեխանիստական մատերիալիզ-մի և մենշեվիկոզ իդեալիզմի դեմ:

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՅՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ ՅԵՎ ՍՏՈՒԴԻՉ ՀԱՐՅԵՐ

Թեմայի հիմնական խնդիրն է, ցույց տալ դիալեկտիկական-մատերիալիզմի և պատմական մատերիալիզմի կապը պրոլետարիատի քաղաքական դասակարգային պայքարի հետ, ցույց տալ պատմափոխության կուսակցականությունը, բուրժուական սոցիալոգիայի հյուսթյունն ու նրա քննադատությունը. մարքս-լենինյան պատմական մատերիալիզմը վորպես միակ որակավորեն ճշմարիտ ուսմունք հասարակական զարգացման որինաչափության մասին:

Ցույց տալ, վոր հասարակությունը ևս չենթակա չե ընդհանուր իրականության շարժման որենքներին, այդ որենքների չորահատուկ ձևով դրսևորումը հասարակական զարգացման պրոցեսում:

Մերկացնել ինչպես մեխանիստական մատերիալիզմի, այնպես ել մենշևիկոզ իդեալիզմի սոցիալ դասակարգային աստուղը—նրա բուրժուական և մանր բուրժուական հյուսթյունը, այնպես ել նրա իմացաբանական աղբյուրները, մետաֆիզիկ պոզիտիվիզմը և աբստրակտ իդեալիստական ապրիորիզմը:

Ցույց տալ լենինյան ետապը պատմատի մեջ իմպերիալիզմի և պրոլետարական հեղափոխության դարաշրջանի հասարակական զարգացման որինաչափությունների ուսումնասիրության և նրանցից համապատասխան ընդհանուր չեզրակացություններ հանելու մեջ:

ՍՏՈՒԴԻՉ ՀԱՐՅԵՐ

1. Ի՞նչ է պատմական մատերիալիզմը, նրա ուսումնասիրման առարկան:

2. Պատմական մատերիալիզմի և բուրժուական սոցիոլոգիայի հիմնական տարբերությունը:

3. Ի՞նչ կապ կա դիալեկտիկական մատերիալիզմի և պատմական մատերիալիզմի մեջ:

4. Ի՞նչ կապ կա պատմական մատերիալիզմի և պրոլետարական հեղափոխության ու պրոլետարիատի դիկտատուրի պրոբլեմի մեջ:

5. Ի՞նչու հասարակական զարգացման պրոցեսը բնապատմական պրոցես է:

6. Կոնարդյոք վորակային տարբերություն բնական զարգացման և հասարակական զարգացման որինաչափությունների մեջ, թե՞ վոչ, և չեթե կա՝ ապա ինչու և այն:

7. Ի՞նչու և կայանում է լենինյան ետապի հյուսթյունը պատմական մատերիալիզմի մեջ:

8. Ի՞նչ կապ կա բուրժուական պոզիտիվիզմի, ագնոստիցիզմի, մետաֆիզիկ ապրիորիզմի և մեխանիստական մատերիալիզմի ու մենշևիկոզ իդեալիզմի մեջ:

ԳՐԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԹԵՄԱՆԵՐ

1. Պատմատը վորպես դիտություն, նրա ուսումնասիրման առարկան:

2. Հասարակական զարգացման որինաչափությունը և նրա տարբերությունը բնական զարգացման որինաչափությունից:

3. Բուրժուական սոցիոլոգիայի մետաֆիզիկականությունը, նրա պատճառները և նրա քննադատությունը:

4. Լենինյան ետապը պատմական մատերիալիզմի մեջ և մեխանիցիզմի ու մենշևիկոզ իդեալիզմի պատմափոխության հայացքների քննադատությունը:

Գրականություն

1. Կ. Մարքս—«Քաղաքատնտեսության քննադատության շուրջը», էջ 21—24, 63—64.

2. Կ. Մարքս—«Կապիտալ», առաջին հրատարակության առաջաբանը.

3. Архив К. Маркса и Ф. Энгельса, кн. I, стр. 214—216.

4. К. Маркс и Ф. Энгельс—«Письма», изд. 1932 г. стр. 374—377.

5. (Հայերեն) Փ. Ենգելս—Լյուդվիգ Ֆեյերբախ, էջ 102—107.

6. Լենին—«Մարքսի և մարքսիզմի մասին», պատմության մատերիալիստական ըմբռնումը.

7. Լենին—Նարոդնիկության տնտեսական բովանդակությունը—յիդկերի ժողովածու, առաջին հատոր, էջ 83.

8. Ստալին—Լենինիզմի հարցերը—գլուխներ—մեթոդ, թեորիա.

9. Վոլգոսոն և Գալ—Ուրվագծեր պատմական մատերիալիզմի, գլուխ 3, § 25 և գլուխ 4.

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՖՈՐՄԱՑԻԱՅԻ ԸՄԲՈՂՈՒՄՆ

ԱՐՏԱԴՐՈՂԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐ ՅԵՎ ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՀԱՐԱ-
ԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ № 2

1. Մարդկային հասարակությունը վորպես բնապատմական պրո-
ցես և բնության առանձնահատուկ մասնիկ, կենդանիների բնության
հարմարվելու պատկերով բնույթը և մարդկային հասարակության հար-
մարվելու ակտիվ բնույթը: Հասարակության մետաֆիզիկ, իդեալիս-
տական ըմբռնումն բուրժուական սոցիոլոգիայի կողմից: Հասարակու-
թյան մարքս-լենինյան ըմբռնումն վորպես զարգացման վորոշ պատ-
մական սատիճանի վրա կանգնած ֆորմացիա: Հասարակական ֆորմա-
ցիան վորպես պատմական վորոշ սատիճանի վրա դանվող արտադրո-
ղական ուժերի և արտադրական հարաբերությունների հանրագումար:
Առանձին հասարակական ֆորմացիաների զարգացման առանձնահա-
տուկ որինաչափությունները: Հասարակական զարգացման ընդհանուր
որինաչափության և առանձին ֆորմացիաների զարգացման որինաչա-
փությունների դիալեկտիկական միասնությունները:

Արտադրության դերը կենդանուն մարդկայնացման պրոցեսում:

Մարդը վորպես հասարակական աշխատող, արտադրող կենդանի,
իրերի փոխանցումն մարդկային հասարակության և բնության մեջ և
արտադրության ակտիվ հեղափոխական դերը հասարակության և
բնության փոխհարաբերությունների մեջ: Արտադրության «ընդհան-
րական» վոշ պատմական ըմբռնման մետաֆիզիկայնությունը ու նրա
քննադատությունը: Արտադրության և սպառման դիալեկտիկական
միասնությունը, ներթափանցումը, նույնությունը և հակադրությունը:

2. ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՂԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐ

Արտադրողական ուժեր կազմող ելմանները, բնությունը, բնա-
կան միջավայրը նյութական արտադրության հիմնական պայմանն և

Աշխարհագրական միջավայրը և նրա դերն ու տեղը հասարակության
զարգացման տարբեր շրջաններում: Աշխարհագրական միջավայրի դերի
գերազանցատու մը Պլեխանովի կողմից և զրա վոշ մարքսիստական լի-
նելը: Տեխնիկայի տեղն ու դերը հասարակական արտադրողական ու-
ժերի մեջ: Տեխնիկան վորպես բնության վրա հասարակության ակ-
տիվ ներգործման ցուցանիշ: Բանվորական ուժը վորպես արտադրողա-
կան ուժերի առաջատար մասը: Բանվորական ուժի ակտիվ, տեխնի-
կան և արտադրությունը հեղափոխականացնող դերը: Նյութական ար-
տադրողական ուժերի դիալեկտիկական միասնությունը: Արտադրողա-
կան ուժերի մեխանիստական ըմբռնողությունը: Արտադրողական ու-
ժերի բուխարինյան և հակահեղափոխական տրոցկիստական մեխանիս-
տական ու միակողմանի ըմբռնումն ու նրա քննադատությունը: Ար-
տադրողական ուժերի և տեխնիկայի, կամ արտադրության միջոցնե-
րի նույնացումը Տրոցկու և Բուխարինի կողմից: Բանվորական ուժի
անտեսումն այդ կոնցեպցիայի կողմից: Բանվորական ուժի
բանվորական ուժի անմիջական կրող և հետևաբար արտադրական պրո-
ցեսի և տեխնիկայի նույնացման տեսության վոշ հեղափոխական լի-
նելը: Արտադրողական ուժերը վորպես պայման և հիմք նյութական
արտադրության համար:

3. Արտադրական հարաբերությունները, վորպես մարդկանց հա-
սարակական հարաբերություններ արտադրության պրոցեսում: Արտա-
դրական հարաբերությունների մատերիալ, հասարակական ելությունը:
Արտադրական հարաբերությունների բուխարինյան մեխանիստական և
նատուրալիստական ըմբռնումն ու նրա քննադատությունը:

Բուխարինի կոնցեպցիայի ծագումը բուրժուական սոցիոլոգիայի
և ռեվիզիոնիստական ուղղություններից (Սպենսեր, Կաուցկի, Բոդու-
նով):

Արտադրական հարաբերությունների իդեալիստական ըմբռնումն:
Նեոհեգելականություն, նեոկանտիականություն: Ռուբինշինյան վորպես
իդեալիզմի այլաբանությունը խորհրդային պայմաններում:

Մենշևիկիող իդեալիզմի (Դեբորին, Տիմոյանսկի և այլն) ծագումը
նեոհեգելականությունից և մարքսիզմի իդեալիստական ռեվիզիոնիզ-
մից (սովետական մարքսիզմից, Կաուցկուց):

4. Արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերություննե-
րի դիալեկտիկան:

Արտադրական հարաբերությունների կախումն ու պայմանավորա-
ծությունը արտադրական ուժերով: Արտադրական հարաբերություն-
ների փոխազդեցությունը արտադրողական ուժերի վրա: Արտադրողա-
կան ուժերը վորպես հասարակական արտադրական պրոցեսի բովան-
դակություն և հասարակական հարաբերությունները վորպես ձև: Ար-

տաղրողական ուժերի և արտադրական հարաբերութիւնների դիալեկտիկական հակադրութիւնը և միասնութիւնը: Այդ հակադրութիւնները անտագոնիստական ելութիւնը դասակարգային հասարակարգում: Արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերութիւնների դիալեկտիկական վորպես հասարակութեան զարգացման հիմք: Հասարակական կյանքի մարքս-լենինյան անալիզը—դա հասարակական արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերութիւնների փոխհարաբերութեան անալիզն է: Նյութական արտադրութեան չեղանակի փոփոխակերպութեան կախումն արտադրողական ուժերի զարգացումից: Արտադրական հարաբերութիւնների վորոշակելիութիւնը: Արտադրական չեղանակը վորպես բանվորական ուժի և արտադրական միջոցների միացման չեղանակ: Արտադրողական հարաբերութիւնների վերածվելը արտադրողական ուժերի զարգացման արգելակի, հասարակական զարգացման վորոշ շրջանում: Արտադրողական ուժերի անհամատեղելիութիւնը հասարակական հարաբերութիւնների հետ հասարակական վորոշ պատմական շրջանի զարգացման վերջին ետապում: Արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերութիւնների անխուսափելի բաղխումն և սոցիալական հեղափոխութեան անհրաժեշտութիւնը զարգացման այդ շրջանում: Բանվոր դասակարգի դերը սոցիալական հեղափոխութեան մեջ: Պրոլետարիատը վորպես պրոգրեսի կոնկրետ կրող և հեղափոխութեան առաջատար ուժ:

5. Հասարակութեան զարգացման ռեվոլյուցիոնիստական հասկացողութիւնը և նրա քննադատութիւնը: Հասարակական հարաբերութիւնների ակտիվ հեղափոխականացնող դերի անտեսումը մեխանիցիզմի, տրոցկիզմի և մենշեվիզմի (Սուխանով և այլն) կողմից: Ինքնահոսի թեորիայի բուրժուական ելութիւնը հասարակութեան զարգացման ասպարեզում: Արտադրողական ուժերի զարգացման մեխանիստական, իրգեալիստական և դիալեկտիկական հասկացողութիւնը:

Հասարակութեան զարգացման հաճախակիւթիւն թեորիայի մեխանիստական և բուրժուական ելութիւնը: Ընդ. Բուխարինի հաճախակիւթիւն թեորիայի վորպես հակադիալեկտիկական և հակամարքսիստական թեորիա:

Հասարակական զարգացման Սպենսեր—Բոգդանով—Բուխարինյան կոնցեպցիան, թե բնութեան եներգիան փոխադրվում է հասարակութեան մեջ: Այդ տեսութեան կողմից հասարակութեան դասակարգայնութեան անտեսումն: Դիալեկտիկայի վերածումը մետաֆիզիկական անտագոնիստական արտաքին ուժերի և նրանց կայուն և անկայուն հաճախակիւթիւն, հակահրութիւնների միասնութեան և պայքարի փոխարեն:

6. Հասարակական պատմական տարբեր անտեսական ֆորմացիա-

նեք և նրանց բնութագրումը. հասարակական—անտեսական ֆորմացիաների պատմական տիպերը: Նախնական կոմունիստական հասարակական անտեսական ֆորմացիա: Արտադրողական ուժերի զարգացման մակարդակը և արտադրական հարաբերութիւններ: Մասնավոր սեփականութեան բացակայութիւնը: Արտադրութեան և սղառման ձեւերը այդ հասարակարգում: Հասարակութեան պրոգրեսի զարգացման որեւէ: Աշխատանքի արտադրականութեան բուրժուացումը և անտեսական անհավասարութեան ծագումը:

Մարկստիզական հասարակութիւնը վորպես անտագոնիստական դասակարգային հասարակութիւն: Մարկսական հասարակութեան տնտեսական դասակարգային կառուցվածքը: Այդ հասարակութեան կուլտուրայի, տեխնիկայի, գիտութեան զարգացման ու կործանման պատճառները: Մարկսական հասարակութեան արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերութիւնների կործանիչ անտագոնիզմը:

Ֆեոդալական հասարակութիւն: Այդ հասարակութեան դասակարգերը և նրանց բնութագրերը: Ծորսութիւնը վորպես ֆեոդալիզմի զարգացման վերջին շրջանի արդիւնք: Ապրանքափոխանակութեան առաջացումը և տարածվելը և գյուղացիութեան ճորտացումը ու ճորտերի շահագործման սաստիկացումը: Կապիտալիստական ֆորմացիայի ելմանները ծնունդը ֆեոդալիզմի որոք: Բուրժուական արտադրական հարաբերութիւնների խորանալը և ֆեոդալիզմի կործանումը: Բուրժուական հեղափոխութիւնը, նրա շարժիչ ուժերը, նրա առաջ դրված խնդիրները: Կապիտալիստական անտեսական ֆորմացիան, վորպես ամենավերջին անտագոնիստական դասակարգային ֆորմացիա: Արտադրութեան հասարակական և բաշխման (շտրացման) մասնավոր սեփականատիրական ձեւ և դրանց անտագոնիզմը: Բուրժուական հասարակութեան դասակարգերը և նրանց փոխհարաբերութիւնը: Դասակարգային պայքարը վորպես դասակարգային հասարակարգի և մասնավորապես կապիտալիստական հասարակարգի զարգացման մղիչ ուժ: Իմպերիալիզմը վորպես կապիտալիզմի զարգացման վերջին ետապ: Իմպերիալիզմի շրջանում կապիտալիստական սիստեմի հակասութիւնների սրումը և նրանց հեղափոխութեան միջոցով լուծելը: Կապիտալիստական սիստեմի ժամանակակից բնոճանուր ճգնաժամը և նրանից դուրս գալու ճանապարհը: Կապիտալիզմը չեղք փնտռում է պատերազմի մեջ, իսկ պրոլետարիատը՝ հեղափոխութեան:

Արտադրողական ուժերը և արտադրական հարաբերութիւնները ԽՍՀՄ-ում: Սոցիալիստական հեղափոխութիւնը վորպես կապիտալիստական հասարակութեան արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերութիւնների կոնֆլիկտի արտահայտութիւն և լուծում: Սոցիալիստական արտադրական հարաբերութիւններ և կապիտալիզմից

ժառանգած արտադրողական ուժերի զարգացման պրոբլեմը. ԽՍՀՄ-ի տնտեսական տարբեր ուղիղները մինչև առաջին հնգամյակը և նրանց սոցիալիստականացման պրոցեսը: Անցողիկ շրջանի հակասությունները: Դասակարգային պայքարը և նրա յուրահատուկ ձևերը պրոլետարիատի դիկտատուրայի և մասնավորապես սոցիալիզմի կառուցման ներկա ետապում: Նևպի դիալեկտիկական ելուժյունը և նրա մեխանիստական մեթոֆիզիկ ըմբռնումը (Տրոցկի—Բուխարին): Սոցիալիստական արտադրողական ուժերի զարգացման նպատուղ և գրդիչ. գյուղատնտեսության կոլլեկտիվացումը և նրա միքենայացումն ու քիմիացումը: Աշխատանքի սոցիալիստական ձևերը, նրանց իմաստը և դերը աշխատավորության սոցիալիստական գիտակցության մշակման միջ: Սոցիալիստական տնտեսության զարգացման պլանայնացումը և պլանի դերը ժողովրդական տնտեսության զարգացման համար: Առաջին հընգամյակը վորպես սոցիալիստական եկոնոմիկայի ֆուդամենտի կառուցման ավարտման և սոցիալիզմի շրջանն անցնելու հնգամյակ: 2-րդ հնգամյակը վորպես սոցիալիստական, անդասակարգ հասարակարգ կառուցելու հնգամյակ: Պրոլետարիատի դիկտատուրայի, կուսակցության, նրա ղեկավարության դերը սոցիալիզմի հաղթանակի գործում: Աջ թեքման վերաբերմունքը դեպի 1-ին հնգամյակը: Հակահեղափոխական տրոցկիզմի և միջազգային մենշևիզմի կոնցեպցիան սոցիալիզմ կառուցելու հնարավորության, նրա նվաճումների հաղթանակների մասին, և նրա ինտերվենցիոնիստական քաղաքականությունը: Սոց. ֆաշիզմի, տրոցկիզմի սոցիոլոգիական հայացքների և քաղաքականության միասնությունը:

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՔՆԵՐ ՅԵՎ ՍՏՈՒԳԻԶ ՀԱՐՑԵՐ

Թեմայի հիմնական խնդիրն է, ցույց տալ հասարակական արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերությունների դիալեկտիկական միասնությունը և հակասությունը, վոր արտադրողական հարաբերությունները կազմում են հասարակական արտադրողական ուժերի գոյության ձևը և պայմանավորված են նրանցով, վոր հասարակական զարգացումը այդ արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերությունների պայքարի իրականացումն է:

Տալ հասարակական ֆորմացիայի գաղափարը, քննադատելով ինչպես առհասարակ «հասարակութան» հասկացությունը, այնպես էլ այս կամ այն ֆորմացիայի հավիտենականացման կոնցեպցիան:

Տալ արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերությունների քննադատումը և քննադատել նրանց մեխանիստական ու իդեալիստական ըմբռնումը:

Ցույց տալ հասարակական զարգացման որինաչափության միասնությունը և տարբեր հասարակական—տնտեսական ֆորմացիաներում նրա հանդես գալու տարբեր ձևերը:

Բնութագրել հասարակական—տնտեսական տարբեր ֆորմացիաները և քննադատել ֆորմացիաների մեխանիստական բաժանման տեսությունը:

Պարզել սոցիալիստական հասարակության (ԽՍՀՄ) զարգացման որինաչափության պրինցիպիալ տարբերությունը նախասոցիալիստական հասարակության զարգացման որինաչափության վերաբերմամբ:

Ցույց տալ սոցիալիզմի մի յերկրում հաղթանակի հնարավորությունը (վորը արդեն իրականություն է դառնում) և քննադատել հակահեղափոխական տրոցկիզմի ու աջ ու «ձախ» ոպորտունիզմի կոնցեպցիաները այդ հարցում:

ՍՏՈՒԳԻԶ ՀԱՐՑԵՐ

1. Ի՞նչ է հասարակությունը և հասարակական ֆորմացիա:
2. Ի՞նչ են նյութական արտադրողական ուժերը, ի՞նչ ելեմենտներից են կազմված և վոր ելեմենտն է նրանց մեջ առաջատարը:
3. Ի՞նչ են արտադրական հարաբերությունները և ի՞նչով են նրանք պայմանավորված:
4. Ինչո՞ւ պատմական յերեույթների մարքսիստական ուսումնասիրման յեման կետը հանդիսանում է արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերությունների փոխհարաբերությունը, դիալեկտիկան:
5. Ինչո՞ւ բուրժուական սոցիոլոգիան յեղում է վոչ կոնկրետ պատմական տնտեսական ֆորմացիաներից, այլ հասարակությունից ընդհանրապես:
6. Ինչո՞ւն է սոցիալիստական հասարակության և կոպիտալիստական հասարակության արտադրողական ուժերի զարգացման որինաչափության տարբերությունը:
7. Ինչո՞ւն է ԽՍՀՄ-ի արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերությունների տրոցկիստական և աջ ոպորտունիստական հակամարքսիստական ըմբռնման ելուժյունը:
8. Ի՞նչ ստրուկտուրային փոփոխություններ են կատարվել 2-րդ հնգամյակում ԽՍՀՄ եկոնոմիկայում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒՅՈՒՆ

1. Կ. Մարքս—«Կապիտալ», հատ. I, գլ. V, § 1.

2. Կ. Մարքս—«Բալաշանոնիստ»-ի քննադատական շուրջը», հառաջաբան.

3. Ենգելս—«Աշխատանքի մասնակցությունը կապի մարդուց ման մեջ».

4. Ենգելս—Անտի-Դյուրինգ, հջ 342—364.

5. Ենգելս—Հնդկանիքի, մասնավոր սեփականություն և պետություն ծագումը, գլ. Իրոկեզների տոհմը (վերջին 5 հջերը).

6. Լենին—Իմպերիալիզմը վերաբերում է կապիտալիզմի նոր եռագլ, գլ. I X և X.

7. Լենին—Պարենհարկի մասին.

8. Ստալին—Լենինի գծի հարցերը, լեռերի ինդուստրիալիզացիայի և աջ թեքման մասին, հջ 508—518.

9. 17-րդ կուս. կոնֆերենցիայի բանաձևը ընկ. Մոլոտովի զեկուցման առթիվ և 1933 թ. հունվարի պլենումի վերջույնները ընկ. Ստալինի զեկուցման մասին.

10. Պլեխանով—Մարքսիզմի հիմնական հարցերը, գլ. 6, 7.

11. Ընկ. Ստալինի զեկուցումը Կ. Կ. և Կ. Վ. Հ. միացյալ պլենումին և բանաձևը այդ զեկուցման առթիվ.

12. Վոլֆսոն և Գալ—գլ. 5.

ՄԱՐՔՍ-ԼԵՆԻՆՅԱՆ ՈՒՍԱՐՈՒՆՔԸ

Պատակարգերի, դասակարգային պայքարի յեվ պետության մասին.

ԱՌԱՋԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ № 3

1. Դասակարգերի հասկացությունը.—դասակարգերը, վորպես վորոշ պատմական սոցիալական սխառածի տարբեր հասարակական խմբեր, վորոնք իրարից տարբերվում են իրենց վերաբերմունքով դեպի արտադրության միջոցները, իրեն դերով հասարակական արտադրական պրոցեսում, իրենց գոյություն յիկամտի աղբյուրով, այնպիսի հասարակական խմբեր են, վոր շնորհիվ իրենց սոցիալական դրությունը, մեկը հնարավորություն և ունենում շահագործել մյուսին:

Դասակարգերի և դասակարգային հասարակության պատմականությունը, և հասարակական զարգացման ընթացքի համեմատությունը կարճ ժամանակաշրջանը: Դասակարգերի առաջացումը: Նրա պատճառները, արտադրողական ուժերի զարգացման անհրաժեշտ մակարդակ, աշխատանքի բաժանում, աշխատանքի արտադրողականության բարձրացում, հավելյալ միջոցների արտադրության առաջացումը, մասնավոր սեփականության արտադրության հիմնական միջոցների վրա, շահագործման առաջացումը: Բուրժուական տեսություններ դասակարգերի հավիտենականության մասին: 2-րդ ինտերնացիոնալի տեսությունների ըստ ելություն բուրժուական ուսմունքը դասակարգերի մասին և նրանց քննադատությունը:

Ռեվոլյուցիոնիզմ, ուղղադրությունը և դասակարգերի հասկացությունը ու նրանց առաջացման տեսության պրոբլեմը: Պլեխանովի վոչ պատմական հայացքը դասակարգերի վրա և նրա դասակարգերի աշխատանքության ուղղորտունիստական թեորիան: Դասակարգերի վոչ սոցիալական, տեխնիկական ըմբռնումը մեխանիստների կողմից: Դասակարգերի հավասարակշռության թեորիան Բուխարինի մոտ, և այդ թեորիայի պողիտիվիստական, բուրժուական ելությունը: Դասակարգերի հավիտենականացման անհրաժեշտությունը հավասարակշռության թեորիայի տեսակետից:

Դասակարգերի և դասակարգային պայքարի իրականացումը, տրամաբանական ուղղորդման և դեբորինյան թիորիան: Ռեալ դասակարգերի փոխարինումը հասկացողություններով և նրանց փոխհարաբերություններով ու պայքարով:

2. Դասակարգային պայքարը, վորպես դասակարգային հասարակության զարգացման շարժիչ ուժ. դասակարգերի, դասակարգային պայքարի ձևավորվելը և պետությունից առաջացումը: Պետությունից հասկացողությունը: Նրա էությունը և ատրիբուտները:

Պետությունը վորպես տնտեսապես տիրապետող դասակարգի բռնի կազմակերպություն, տվյալ դասակարգի շահերը պաշտպանելու համար, պետությունը վորպես դասակարգային պայքարի անհաշտելիության արդյունք: Ստրկատիրական հասարակության հիմնական դասակարգերը—դասակարգային պայքար և պետությունը անտիկ աշխարհում: Պետության առաջացումը հին Հունաստանում, Հռոմում և այլ յերկրներում: Պետության դերը հասարակական կյանքում հին աշխարհում:

Դասակարգեր անտիկ ստրկատիրական հասարակությունում: Այդ հասարակակարգի հիմնական դասակարգերը: Դասակարգային պայքարի ձևերը անտիկ աշխարհում: Դասակարգերի փոխհարաբերությունը, պետությունը և նրա դերը հին, ստրկատիրական աշխարհում: Ֆեոդալական հասարակակարգի դասակարգեր, նրանց փոխհարաբերությունները, պայքարը և պետությունը: Գյուղացիական դասակարգի եվուլյուցիան ֆեոդալական հասարակակարգում: Զորություն: Զորային «ազատագրումը» զանազան յերկրներում և նրանց պրոլետարականացումը: Ֆեոդալական հասարակակարգի արտադրողական ուժերի զարգացումը և ֆեոդալական պետություն: Ֆեոդալական պետություն և բուրժուական հեղափոխություն: Բուրժուական հասարակակարգի հիմնական դասակարգերը: Միջանկյալ (промежуточные) դասակարգեր բուրժուական հասարակակարգում: Դասակարգային պայքարը և նրա ձևերը բուրժուական հասարակակարգում: Հասարակական դասակարգերի ծախսանք պաշտպանության բուրժուական հասարակակարգում:

Դասակարգային պայքար և բուրժուական պետություն: Պարլամենտարիզմ, բուրժուական դեմոկրատիա և կապիտալի ղեկավարությամբ: Բուրժուական դեմոկրատիան վորպես կապիտալի ղեկավարությամբ: Բուրժուական դեմոկրատիա և վերդասակարգային պետության տեսություն: Բուրժուական վորպես ուսակցիոն դասակարգ ֆեոդալական պետության տապալումից հետո: Փաշիզմը վորպես բուրժուական պետականության տերորիստական ձևը: Բուրժուական վորպես շահագործող, պարագիտային դասակարգ: Բուրժուական հետադիմական դերը հասարակական զարգացման պրոցեսում: Պրոլետարիատը վորպես բուրժուական հասարակական տնտեսական ֆորմացիայի ծնունդ: Պրոլե-

տարիատի առաջացումը: Պրոլետարիատի դերը աշտագրական պրոցեսում: Պրոլետարիատը վորպես միակ միջ վերջը հետևողականորեն հառաջդիմական հեղափոխական դասակարգ: Բուրժուական և բանվոր դասակարգի դասակարգային պայքարը բուրժուական հասարակության զարգացման մղիչ ուժ: Պրոլետարիատի դասակարգային պայքարի ձևերը և նրանց պատմական ձևավորումը: Քաղաքական, տնտեսական, իրեկոլորական պայքարի միադնությունը:

3. Պրոլետարիատի ազատագրման ընդհանուր պայմանները: Արտադրության հասարակայնացման բուրժուական ձևը և նրա ներքին անխուսափելի, անտադոնիստական հակասությունները: Արտադրության հասարակայնացման և լեկամտի մասնավոր սեփականատիրական սկզբունքով բաշխման հակադրությունների դիալեկտիկան: Բանվոր դասակարգի ազատագրումը, վորպես վողշ մարդկությունից ազատագրում ստրկական շահագործումից: Բուրժուական վորպես մասնավոր սեփականատիրական վերջին դասակարգ: Բուրժուական շահագործման վերացումը վորպես ընդհանրապես շահագործման բոլոր հնարավոր ձևերի վերացում:

Բուրժուական դերը բուրժուական հեղափոխություններում 17—18-րդ դարերում, 19-րդ դարում և կապիտալիզմի նիսման շրջանում—20-րդ դարում: Պրոլետարիատի հեղափոխական պայքարը ֆեոդալիզմի կործանման շրջանում և այդ պայքարի առանձնահատկությունները: Կապիտալիստական սիստեմի զարգացումը և բանվոր դասակարգի կազմակերպվելը—«դասակարգ յուր մեջ և դասակարգ իր համար»: Բուրժուականի նացիոնալիզմը և պրոլետարիատի ինտերնացիոնալիզմը:

Դասակարգ և կուսակցություն: Կոմունիստական կուսակցությունը վորպես բանվոր դասակարգի կազմակերպման բարձրագույն ձև: Բանվոր դասակարգ և բանվորական կուսակցություններ: Սոցիալ-դեմոկրատիայի ու ֆորմիզմի սոցիալական—դասակարգային էությունը վորպես բուրժուական լասակարգի գործակալություն բանվորական շարժման մեջ: Սոցիալ-դեմոկրատիայի եվուլյուցիան դեպի Փաշիզմը կապիտալիզմի փլուզման և պրոլետարիատի սոցիալական հեղափոխության շրջանում:

4. Դասակարգ, մասսա և նրանց փոխհարաբերությունը: Կուսակցության դերը դասակարգային պայքարի ղեկավարման ասպարեզում և հեղափոխության մեջ: Մասսայի կազմակերպման խնդիրը: Մասսա—դասակարգ, կուսակցություն, կուսակցական ղեկավարություն և առաջնորդ: Ղեկավարություն և առաջնորդի դերը հեղափոխական պայքարի կազմակերպման և հաղթանակի մեջ (Մարքս, Լենին, Ստալին): Ղեկավարություն և առաջնորդի դերը ոպորտունիստական վերածնման, դավաճանությունից մեջ (Կուսակցի, Պլեխանով, Տրոյսկի):

Բուրժուազիայի դասակարգային կազմակերպությունները—կուսակցություններ—Ֆաշիստական, լիբերալ, կենտրոն և այլն: Գյուղացիական դասակարգի եվոլյուցիան կապիտալիզմի որոք: Գյուղացիության սոցիալական, արտադրական գրությունը, ծավալուն կապիտալիզմի շրջանում: Գյուղացիության դասակարգի շահագործման առանձնահատկությունը կապիտալիզմի որոք: Նրա յերերուն գրությունը կապիտալիզմի որոք: Գյուղացիական դասակարգի ներքին հակասությունները—աշխատավոր—շահագործվող և միևնույն ժամանակ սեփականատիրական դասակարգ: Գյուղացիության պայքարը ֆեոդալիզմի մնացորդների և կապիտալիստական շահագործման դեմ: Գյուղացիությունը, վորպես «պրոլետարիատի բնական դաշնակից» կապիտալիզմի դեմ պրոլետարիատի կողմից մղվող պայքարում: Գյուղացիական դասակարգային կազմակերպությունները և նրանց սոցիալ-քաղաքական ելույթները կապիտալիզմի զարգացման տարբեր շրջաններում: Դասակարգային պայքարի և պրոլետարական դիկտատուրայի ուսմունքը: Մարքսիզմ—լենինիզմը վոչ թե միայն դասակարգային պայքարի ուսմունք է, այլ և դասակարգային ազատագրման ուսմունք է, պրոլետարիատի դիկտատուրայի ուսմունք:

5. Դասակարգեր ԽՍՀՄ-ում: ԽՍՀՄ-ի հիմնական դասակարգերը: Կապիտալիստական դասակարգի մնացորդները: Պրոլետարիատը վորպես սոցիալիստական արտադրական սխտեմի կազմակերպիչ և ղեկավար: Գյուղացիությունը վորպես հիմնական դասակարգ սոցիալիստական սխտեմի որոք: Գյուղացիության եվոլյուցիան սոցիալիստական սխտեմի որոք:

Բանվորագյուղացիական դաշինք և բանվոր դասակարգի ավանգարդ հեղեման դերը այդ դաշինքում:

Տրոցկիստական թեորիան միջոցակարգանի հասարակության մասին և գյուղացիության հեղափոխական պայքարի հնարավորությունն ոգտագործման անտեսումը: Աջ ոպորտունիստական տեսությունն իրար հավասար յերիու դասակարգերի հասարակության մասին և պրոլետարիատի հեղեման դերի անտեսումը, առարկումը:

Գյուղացիության տարբեր սոցիալական շերտերը և պրոլետարիատի ու նրա ավանգարդ կուսակցության վերաբերմունքը դեպի այդ շերտերը: Գյուղացիության կազմակ. սոցիալիստական ձևերը: Կոլտոգները վորպես սոցիալիստական տիպի տնտեսություններ: Գյուղացիության անցումը սոցիալիստական հասարակության գիտակից և ակտիվ անդամի կոլտոգներին միջոցով: Կուլակության շահագործող տենդենցների սահմանափակման քաղաքականություն և նրան վորպես դասակարգի վերացման քաղաքականությունը համատարած կոլեկտիվացման հիման վրա: Դասակարգային ուժերի փոխհարաբերության

փոխվելը կուլակության վերացման և գյուղացիության կոլեկտիվացման հիման վրա հոգուտ սոցիալիզմի: Լենինյան «ով ումի» խնդրի լուծումը յերկրի ներսում: Բուրժուազիայի պայքարի ձևերը պրոլետարիատի դիկտատուրայի սոցիալիստական շինարարության դեմ, ԽՍՀՄ զարգացման տարբեր շրջաններում: Բուրժուազիայի ինտերնացիոնալիստական մասշտաբով կազմակերպվող պայքարը, ինտերվենցիայի նախապատրաստելը ԽՍՀՄ-ի դեմ և Մ-րդ ինտերնացիոնալի դերը այդ պայքարի նախապատրաստման և կազմակերպման մեջ: Տրոցկիզմը վորպես հակահեղափոխական բուրժուազիայի առաջավոր ջոկատ—միջադեպային մասշտաբով:

Դասակարգերի վերացման և սոցիալիստական հասարակակարգի կառուցման պրոբլեմը ԽՍՀՄ-ում 2-րդ հնգամյակում և դասակարգային պայքարի սրվելը ու պետության ամրապնդման անհրաժեշտությունը:

Դասակարգերի վերացումը, շահագործում առաջացնող պայմանների վոչնչացումը և բուրժուական իրավունքի պահպանումը 2-րդ հնգամյակում:

Դասակարգերի վերացումը և կուսակցության դերը այդ գործում:

6. Պրոլետարական դիկտատուրան վորպես պրոլետարական հեղափոխության հիմնական խնդիր: Խորհրդային պետությունը վորպես պրոլետարիատի դիկտատուրա: Խորհրդային իշխանությունը վորպես պրոլետարիատի դիկտատուրայի միակ հնարավոր ձև ներկա շրջանում: Պրոլետարիատի դիկտատուրան վորպես բանվոր դասակարգի և գյուղացիության դաշինքի հատուկ ձև պրոլետ. ղեկավար դերով:

Պրոլետարիատի դիկտատուրա և պրոլետարական դեմոկրատիա: Դիկտատուրան վորպես պրոլետարական դեմոկրատիայի ուսլ պայման և բաղա: Բուրժուական դեմոկրատիայի և պրոլետարական դեմոկրատիայի սկզբունքային հակադրությունը. անարխիզմի, սոցիալ-ոեֆորմիզմի և հեղափոխական մարքսիզմ-լենինիզմի վերաբերմունքը դեպի բուրժուական պետությունը և պրոլետարիատի դիկտատուրան: Պրոլետարական դիկտատուրայի հիմնական խնդիրները նրա զարգացման տարբեր շրջաններում: Դասակարգային թշնամու դիմադրության վոչնչացումը և նրա տարբեր ձևերը զարգացման տարբեր շրջաններում: Պրոլետարական պետություն և ազգային հարց: Ազգային հարցի ինտերնացիոնալիստական լուծումը լրելետարական պետության կողմից: Պրոլետարական պետության որդանները և նրանց դերը հասարակական կյանքի ղեկավարման ասպարեզում: Պրոլետարական պետության զարգացման դիալեկտիկան: Սոցիալիստական հասարակակարգի կառուցման պլանը և պրոլետարական դիկտատուրայի դերը: Պետության և կուսակցության փոխհարաբերությունը: Կոմունիզմի ու-

նեղատ Զինովյեվի դրույթը կուսակցության դիկտատուրայի մասին և նրա հակամարքսիստական—հակալենինյան, հյուսթյունը: Պատակարգելի վերացումն և պետության խնդիրը 2-րդ հնգամյակում:

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՅՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ ՅԵՎ ՍՏՈՒԳԻՉ ՀԱՐՅԵՐ

Թեմայի հիմնական խնդիրն է ցույց տալ, Վոր դասակարգային հասարակության զարգացման շարժիչ ուժը դասակարգային պայքարն է: Վոր դասակարգային պայքարը արդյունք է դասակարգային նյութական շահերի հակասության, Վոր հասարակության դասակարգային բաժանումն արդյունք է հասարակական արտադրողական ուժերի զարգացման և նրանցով պայմանավորվող աշխատանքի արտադրողական բարձրացման վորոշ մակարդակի, Վոր զարգանալով այդ արտադրողական ուժերը, զարգանալով զարգակարգային պայքարի ձևերը, հասնում է վերջինը իր բացասման աստիճանին, Վոր դասակարգերի և նրանց պայքարի վոչնչացնողը պրոլետարիատի հեղափոխությունն է: Յույց տալ դասակարգերի առաջացումը և տարբեր հասարակական—տնտեսական ֆորմացիաների դասակարգերի բնութագրելը: Յույց տալ բուրժուական հասարակարգի հիմնական դասակարգերը, բուրժուազիայի հառաջադիմական դասակարգից ռեակցիոն դասակարգ դառնալու պատմական ընթացքը և պրոլետարիատի հեղափոխական դերը:

Յույց տալ, Վոր պետությունը հասարակական պատմական շերտերով է, Վորը առաջացել է դասակարգային պայքարի անհաղթելիության հետևանքով, և հանդիսանում է տնտեսապես դերիշխող դասակարգի շահերը պաշտպանող որդան: Յույց տալ հիմնական, ելական տարրերությունը բուրժուական և պրոլետարական պետության միջև:

Գնահատել պետության բուրժուական և մանր-բուրժուական ըմբռնումն և ցույց տալ լենինի ծառայությունը բուրժուական պետության քննադատության և պրոլետարական պետության պրոլետարիատի դիկտատուրայի ուսմունքի հիմնավորման և զարգացման մեջ:

Յույց տալ բանվոր դասակարգի հեղափոխական ստեղծագործական դերը ԽՍՀՄ-ում: Բնութագրել ԽՍՀՄ-ի դասակարգերին և ցույց տալ դասակարգերի վերացման կոնկրետ ուղին: Անհրաժեշտ է նաև լուսարանել ազգի հասկացողությունը, դասակարգային պայքարը և ազգային հարցը, ազգային հարցի բուրժուական, սոցիալ-դեմոկրատական և բուլժովիկյան լուծումը:

ՍՏՈՒԳԻՉ ՀԱՐՅԵՐ

1. Ի՞նչ է դասակարգը և ի՞նչպիսի հիմնական դասակարգեր են լեղել:

2. Ի՞նչպես է առաջացել հասարակության դասակարգային բաժանումը և ինչ՞ով է պայմանավորված լեղել այդ պրոցեսը:

3. Ինչ՞ումն է կայանում Մարքսի ծառայությունը դասակարգերի և դասակարգային պայքարի ուսմունքի մեջ:

4. Ի՞նչպիսի հիմնական դասակարգեր կան բուրժուական հասարակությունում և ո՞ր է տանում նրանց պայքարը:

5. Ի՞նչ դեր է խաղացել և խաղում դասակարգային պայքարը դասակարգային հասարակության մեջ:

6. Ի՞նչ է մանր բուրժուազիան և ի՞նչպիսի դեր է խաղում նա բուրժուական հասարակության տնտեսական—քաղաքական և իդեոլոգիական կյանքում:

7. Ի՞նչպիսի հիմնական դասակարգեր կան ԽՍՀՄ-ում և նրանց դասակարգային փոխհարաբերությունները:

8. Ի՞նչ է ազգություն, ի՞նչ է ազգային ինքնորոշում և ազգային հարցի բուրժուական սոցիալ-ֆաշիստական և բուլժովիկյան ըմբռնման լուծման հյուսթյունը:

9. Ի՞նչ պայմաններ են անհրաժեշտ դասակարգերի վերացման համար և ի՞նչպես է այդ խնդիրը լուծվելու 2-րդ հնգամյակում:

10. Ինչ՞ումն է արոցիկզմի և աջ ոպորտունիզմի կողմից ԽՍՀՄ-ի դասակարգերի և դասակարգային պայքարի հարցադրման հակալենինյան հյուսթյունը:

11. Ի՞նչ է պետությունը, յնք և ի՞նչպիսի պայմաններում է առաջացել նա և ի՞նչպիսի պատմական շրջաններ է տնցել Վոր զարգացման:

12. Ի՞նչ է պրոլետարիատի դիկտատուրան և ինչ՞ումն է սոցիալ-ֆաշիզմի կողմից պրոլետարիատի դիկտատուրայի աղավաղման հյուսթյունը:

13. Ի՞նչպես է դրված պետության խնդիրը 2-րդ հնգամյակում:

14. Ի՞նչ է պետության մահացումն, ի՞նչպես է կատարվելու պետության մահացումն:

ԳՐԱԿԱՆՈՒՅՈՒՆ

1. Մարքս և Ենգելս—Կոմունիստական մանիֆեստ, գլ. 2-րդ.

2. Մարքս—Կապիտալ, 3 հ., 2 մաս, վերջին գլուխ.

3. Մարքս—Փիլիսոփայության աղքատություն—Մարքս և Ենգելս—յերկերի ժողովածու, հջ 414—415.

4. Ենգելս—Անտի—Դյուրինգ, 3 բաժին, 2-րդ գլուխ և 5-րդ գլ.

5. Ենգելս—Ընտանիքի, մասնավոր սեփականության և պետության ծագումը, 3—5, 212—218.

6. Լենին—Յերկերի ժողովածու, հատոր 1, էջ 434—443.

7. » » » » 2, » 281.

8. » » » » 3, » 11—12.

9. » » » » 5, » 201—92—93.

10. » » » » 18, » 14—15.

11. » » » » 21, » 386—393.

12. » » » » 24, » 337.

13. » » » » 24, » 512—513.

14. » » » » 26, » 285—295.

15. Ստալին—Լենինի յիշատակը, հարցերը, էջ 51—74, 90—106, 310—323, 658—662, 783—786.

16. Ենգելս—Լյուդվիգ Ֆեյերբախ, հայերեն հրատ., էջ 107—112.

17. Վոլֆսոն և Գալ—Ուրվագծեր պատմական մատերիալիցմի, գլուխ 6-րդ, 7-րդ և 8-րդ:

ԻԴԵՈԼՈԳԻԱՆԵՐԻ ԴԵՐԸ ՀԱՍԱ- ՐԱԿԱԿԱՆ ԿՅԱՆՔՈՒՄ ՅԵՎ ԿՈՒԼ- ՏՈՒՐԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ԱՌԱՋԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ № 4

1. Իդեոլոգիաները վորպես հասարակական գիտակցության ձե-
վեր: Հասարակական գիտակցության պայմանաշրջանները հասա-
րակական կեցությամբ: Իդեոլոգիաները վորպես դասակարգային հա-
սարակական կյանքի արտացոլում, սխեմատ. հասարակական գիտակ-
ցության զարգացումը և փոփոխվելը համապատասխան հասարակա-
կան տնտեսական ֆորմացիաների: Նախամարդու, նախնական կոմու-
նիզմի իդեոլոգիան և նրա բովանդակությունը: Դասակարգային հա-
սարակակարգի իդեոլոգիայի բովանդակությունը: Տիրող դասակարգի
իդեոլոգիան վորպես հասարակական իդեոլոգիա: Աշխատանքի բաժա-
նում և «իդեաների արտադրություն»: Ստրկատիրական հասարակակար-
գի իդեոլոգիան, նրա ստրկատիրական ելությունը: Ֆեոդալական հա-
սարակակարգի իդեոլոգիան: Նրա ծայրահեղ հետադիմական ելությունը
և նրա պահպանողական դերը հասարակական զարգացման պատմա-
կան ընթացքի մեջ

2. Բուրժուական հասարակության իդեոլոգիան: Նրա բուրժուա-
կան սահմանափակ և պահպանողական ելությունը: Հասարակական
գիտակցության ձևերը բուրժուական հասարակակարգում—հոգեբանու-
թյուն, գեղարվեստ, բարոյականություն, գիտություն, կրոն, փիլիսո-
փայություն:

3. Բուրժուական հասարակակարգի հոգեբանությունը վորպես մաս-
նավոր սեփականատիրական, շահագործող պարզադիտ դասակարգի հո-
գեբանություն: Բանվոր դասակարգի և աշխատավորության հոգեբա-
նությունը և նրա զարգացման ու ձևավորման ուղին—դասակարգա-
յին պայքարը: Հոգեբանություն և հասարակական գիտակցության այլ
ձևերի փոխհարաբերությունը և փոխազդեցությունները: Հոգեբանու-

թշնան կախումն հասարակական արտադրական հարաբերություններից և նրա ազդեցությունը այդ հարաբերությունների վրա:

4. Բարոյականության հասկացողությունը: Նրա փոփոխական լինելը: Դասակարգային հասարակության պաշտոնական բարոյականություն հասակարգային եյությունը: Բուրժուական և պրոլետարական բարոյականություն: Գեղարվեստը վորպես հասարակական կյանքի արտացոլում: Բուրժուական գեղարվեստի ազդեցական, նեղ բուրժուական եյությունը: Պրոլետարական գեղարվեստը վորպես աշխատանքին և պայքարին քաջալերող, նրան արտահայտող գեղարվեստ: Գիտությունը վորպես վերնաշինք: Նրա կապը հասարակական անմիջական պրակտիկ գործունեության հետ: Գիտության կուսակցականությունը դասակարգային հասարակությունում: Գիտության զարգացման պայմանավորաժողովունը տեխնիկայի զարգացման մակարդակով և սոցիալական դասակարգային հարաբերություններով: Գիտության դերը տեխնիկայի, արտադրողական ուժերի զարգացման մեջ: Փիլիսոփայությունը, նրա հասկացողությունը, տեղն ու դերը հասարակության իդեոլոգիաների մեջ և դերը հասարակական կյանքի, դասակարգային պայքարի ասպարեզում: Մեխանիստների միակողմանի, գոնհիկ հայացքը իդեոլոգիաների վերաբերյալ, նրանց դերի անտեսումը: Իդեոլոգիայի իրական դերը հասարակական կյանքի զարգացման բնագավառում և կուլտուրական հեղափոխության անհիմքները անցողիկ և սոցիալիզմի շրջանում: Հասարակական գիտակցությունը սոցիալիստական վերամշակման խնդիրը յերկրորդ հնգամյակի ընթացքում:

5. Կրոնը վորպես հասարակական գիտակցության ձև: Կրոնի սոցիալ—դասակարգային բովանդակությունը: Կրոնը վորպես շահագործող դասակարգի ձեռքին աշխատավորության ստրկացման գենք: Կրոնը վորպես աշխատավորության գիտակցությունը մթազնող, թմրեցնող հաշիշ: Կրոնի սոցիալ—տնտեսական իմացաբանական արմատները—նախնական անիմիզմը: Կրոնը վորպես ուսուցիչ իրականության ֆանտաստիկ արտացոլում:

Իդեալիզմի և կրոնի սերտ կապը: Իդեալիստական փիլիսոփայությունը վորպես աստվածաբանությունը սպասավորում: Պրոլետարիատը և կրոնը: Դիալեկտիկական մատերիալիզմը վորպես հետեղական մարտնչող աթեիզմ: Բուրժուական աթեիզմի անհետեղականությունը: Կրոնի ձևափոխվելը ըստ հասարակական հարաբերությունների փոփոխման: Ստրկատիրական հասարակության կրոնը և նրա եյությունը: Քրիստոնեությունը առաջացումը, նրա սոցիալ—դասակարգային եյությունը: Այլ կրոնների մասնագիտականություն, հուդայականություն, բուդայականություն, եյությունը և նրանց դերը հասարակական կյանքում: Կրոնի ծագման բուրժուական, իդեալիստական և մեխանիստա-

կան թեորիաները և նրանց քննադատությունը (Հեգել, Կանտ, Սպենսեր, Կուլեցկի, Կունով, Բոգդանով, Բուխարին, Պլեխանով): Կրոնի վերացման իդեալիստական, լուսավորչական բուրժուական թեորիան և նրա քննադատությունը: Կապիտալիստական սիստեմի վոչնչացում և կրոնի սոցիալ—դասակարգային և իմացաբանական հիմքի վոչնչացնելը: Կրոնի հակահեղափոխական դերը ներկա շրջանում: Կրոնի, լեկեդեցու պայքարը պրոլետարական հեղափոխության դեմ և մասնավորապես ԽՍՀՄ-ի և նրա սոցիալիստական շինարարության դեմ: Դասակարգային պայքարի սրվելը և կրոնի պայքարի ձևերը սոցիալիզմի դեմ:

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՅՈՒՅՄՈՒՆՔՆԵՐ ՅԵՎ ՍՏՈՒԳԻՉ ՀԱՐՑԵՐ

Ցույց տալ, վոր հասարակական գիտակցությունը հասարակական կեցության արտացոլումն է, վոր իդեոլոգիական վերնաշինքը պայմանավորված է հասարակական արտադրողական ուժերի մակարդակով, արտադրողական հարաբերություններով, վոր իդեոլոգիան միայն պատիվ կերպով չի ազդվում հասարակական կյանքից, այլ նաև ինքը ազդում է այդ հասարակական հարաբերությունների, արտադրողական ուժերի զարգացման վրա:

Ցույց տալ կուլտուրական հեղափոխության հիմնական դրույթները 2-րդ հնգամյակում:

Ցույց տալ իդեոլոգիաների կուսակցականությունը:

Քննադատել ուղիղկրոնիզմի, տրոցկիզմի և աջ ոպորտունիզմի հայացքները իդեոլոգիաների և կուլտուրական հեղափոխության խնդրի վերաբերյալ:

ՍՏՈՒԳԻՉ ՀԱՐՑԵՐ

1. Ի՞նչ են իդեոլոգիաները և ինչո՞ւ են պայմանավորված նրանք:
2. Ի՞նչ է կրոնը, վոր դասակարգի իդեոլոգիա չէ նա:
3. Արդյո՞ք իդեոլոգիաները ալտիմ դեր խաղում են հասարակության մատերիալ կյանքի զարգացման մեջ և ի՞նչ չափով, ի՞նչպես:
4. Ի՞նչ պայմաններ են անհրաժեշտ կրոնի, և ընդհանրապես բուրժուական իդեոլոգիաների վերացման համար:
5. Ի՞նչպես է դրված կուլտուրական հեղափոխության հարցը 2-րդ հնգամյակում և ի՞նչ հայացքներ ունի այդ հարցի վերաբերյալ տրոցկիզմը, աջ ոպորտունիզմը:

ԳՐԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԹԵՄԱՆԵՐ

1. Հասարակական գիտակցության ձևերը, հոգեբանություն, բարոյականություն, գիտություն, կրոն, գեղարվեստ, փիլիսոփայություն,

նրանց դասակարգային բովանդակությունն ու բնույթը դասակարգային հասարակությունում:

2. Իդեոլոգիաների և հասարակական կեցությունների փոխհարաբերությունը, իդեալիզմի և նատուրալիզմի, գուհիկ մատերիալիզմի քննադատությունը:

3. Կուլտուրական հեղափոխության պրոբլեմները անցողիկ շրջանում:

4. Կրոնի սոցիալ-դասակարգային իմացաբանական հիմքը, նրա քննադատությունը և մարտնչող աթեիզմի անելիքները կրոնի ազդեցության վոչնչացման գործում:

Գրականություն

1. Մարքս և Ենգելս—Արխիվ, գիրք 1, էջ 230—232.

2. Մարքս և Ենգելս—Նամակներ. Ենգելսի նամակները Շտուրկին-բերգին 1894 թ. հունվարի 25-ին և Կոնրադ Շմիդտին 1890 թ. հոկտեմբերի 27-ին.

3. Մարքս—Փաղաքատնտեսության քննադատությունը, հառաջարան.

4. Մարքս—Կապիտալ, հատ. 1, ապրանքային ֆեոդալիզմ.

5. Ենգելս—Անտի-Դյուրինգ, հայերեն թարգմանություն, 404—406.

6. Ենգելս—Լյուդվիգ Ֆեյերբախ, հայերեն թարգմանություն, էջ 112—117.

7. Լենին, 25-րդ հատոր, 390—393.

8. Լենինյան ժողովածու, 1, նամակ Մաքսիմ Գորկուն, էջ 153—154, 157—159.

9. Լենին—Սոցիալիզմ և կրոն.

10. Վոլֆսոն և Գակ. գլ. 10-րդ.

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԴԻԱԼԵԿՏԻԿԱՆ, ՀԵՂԱՓՈԽՈՒ- ԹՅԱՆ ԹԵՈՐԻԱՆ

ԱՌԱՋԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ № 5

1. Հեղափոխության թեորիան, վորպես մարքս-լենինյան աշխարհայացքի, դիալեկտիկական և պատմական մատերիալիզմի հիմնական պրոբլեմ:

Հասարակության զարգացման հեղափոխական բնույթը: Դիալեկտիկական զարգացումը վորպես հեղափոխական զարգացում: Հեղափոխության և եվոլյուցիայի ըմբռնումը բուրժուական պոզիտիվիզմի, մեխանիցիզմի և մարքսիզմ—լենինիզմի կողմից: Հասարակական ֆորմացիաների հասկացողությունը և հեղափոխության թեորիան: Արտադրողական ուժերի զարգացման հեղափոխականացնող դերը հասարակական, արտադրական հարաբերությունների վերաբերյալ:

Հեղափոխության պատմական որինաչափությունը: Հեղափոխությունը վորպես պատմական զարգացման պրոցեսի ավարտում: Փանակից վորակի անցնելու որենքի դիալեկտիկական և մեխանիստական ըմբռնում: Հեղափոխությունը վորպես հասարակական վորոշ բնույթի զարգացման ընդհատում, և թոիչք դեպի նոր բնույթի զարգացում: Անհրաժեշտությունը և պատահականությունը հեղափոխության մեջ: Որչեկտիվ և սուբյեկտիվ գործոնների միասնությունը: Արտադրողական ուժերի ընդհանուր վերածելը արտադրական հարաբերությունների սխառմին. հեղափոխական դասակարգի կազմակերպվածությունը և կուսակցության դեկավառությունը:

2. Հեղափոխության առարկումը՝ ռեվոլյուցիոնիզմի կողմից: Ռեվոլյուցիոնիզմի մետաֆիզիկ, վերացական իմացաբանական հիմքը և սոցիալ-քաղաքական ապոլոգիան: Նրա իմացաբանական և սոցիալ-քաղաքական քննադատությունը: Նրա իմացաբանական հայացքները բնութում են նրա սոցիալ-քաղաքական ապոլոգիական հայացքներին: Մեխանիստների մետաֆիզիկ, վերացական սխեմատիկ մոտեցումը հեղափոխության: Հեղափոխական մարքսիզմի աղավաղումը և հարմարեց-

նելը բուրժուական սխառեմին յերկրորդ ինտերնացիոնալի առաջնորդ-
ների կողմից:

3. Նախադասակարգային հասարակութեան զարգացման դիալեկ-
տիկան և նրա ընդհանուր տարբերութիւնը դասակարգային հասա-
րակութեան դիալեկտիկայից: Սոցիալ-դասակարգային անտագոնիզմի
վերացումն և հեղափոխութեան հնարավորութեան ու անհրաժեշտու-
թեան բացակայութիւնն անդասակարգ հասարակութեան մեջ:

Դասակարգային հասարակութեան զարգացման ընդհանուր առանձ-
նահատկութիւններն անդասակարգ հասարակութեան հանդեպ: Դասա-
կարգային հասարակական—տնտեսական տարբեր ֆորմացիաների զար-
գացման, շարժման առանձնահատուկ որինաչափութիւնները: Ֆեոդա-
լական հեղափոխութիւնը: Նրա ընդհանուր բնույթը և նրա հետեանք-
ները: Բուրժուական հեղափոխութիւնը, նրա բնույթը, առաջ դրած
խնդիրները և ներքին հակասութիւնները: Բուրժուական հեղափոխու-
թեան վոչ մինչ վերջը հետեղական լինելը: Հեղափոխութիւնը վոր-
պէս բռնութիւն: Բռնութեան դերը հասարակական զարգացման պրո-
ցեսում: Բռնութեան մարքսիստական և մետաֆիզիկ ըմբռնումն:

4. Բուրժուական հեղափոխութեան շարժիչ սոցիալական ուժերը—
դասակարգերը, և նրանց ամեն մեկի դասակարգային խնդիրները ու
դերը հեղափոխութեան մեջ: Հասարակական զարգացման հեղափոխա-
կանացնումը կապիտալիզմի որոք և հեղափոխութեան թեորիայի հիմնա-
վորումն Մարքսի, Ենգելսի, բոլշևիկների, Լենինի և Ստալինի կողմից:
Ուսումնասիրական սոցիալիզմի, մանր բուրժուական սոցիալիզմի (Պրու-
դոն, Դյուրինգ, Լասսալ և այլն), անարխիզմի, բուրժուական քննադա-
սութիւնը Մարքս—Ենգելսի կողմից: Մարքս—Ենգելսի հայացքների
զարգացումն և հիմնավորումն 1848 թ. և 1871 թ. հեղափոխութիւն-
ների փորձի հիման վրա: Ժամանակակից ու ֆորմիզմի, կոնստրուկտիվ
սոցիալիզմի քննադատութիւնը Լենինի, Կոմկուսի, Կոմինտերնի և
Ստալինի կողմից: «Կոմունիստական մանիֆեստը», Մարքսի «Դոկտրին
ժրգրի քննադատութիւնը» և Կոմինտերնի ծրագիրը հեղափոխութեան
մասին:

5. Պրոլետարական հեղափոխութեան ըստ ելուցիւնի ինտերնացիո-
նալ բնույթը: Պրոլետարական հեղափոխութեան ըմբռնումը Մարքսի և
Տրոցկու կողմից: Տրոցկու պրոլետարական հեղափոխութեան թեորիայի
մետաֆիզիկ, սխեմատիկ և ըստ ելուցիւնի վոչ հեղափոխական ելու-
թիւնը: Հեղափոխութեան զարգացման ծավալումն ժամանակի և տա-
րածութեան մեջ: Տրոցկու պրոլետարական հեղափոխութեան թեորիան, վոր-
պէս հեղափոխութեան միայն տարածութեան մեջ զարգացման թեորիա:
Մի չերկրում պրոլետարական հեղափոխութեան և սոցիալիզմի հաղթա-
նակի խնդրի քննումը Մարքս—Ենգելսի կողմից 19-րդ դարում և Լե-
նինի, բոլշևիկների հայացքը 20-րդ դարում:

Կապիտալիստական հասարակարգի անհամաչափ զարգացման
խորացումն և վորակային տարբերութիւնը իմպերիալիզմի շրջանում
19-րդ դարի հանդեպ: Տրոցկիզմի հակահեղափոխական հայացքը մի
չերկրում սոցիալիզմի հաղթանակի անհնարինութեան մասին: Ստալինը
վորպէս Լենինի գործը շարունակող և զարգացնող մի չերկրում սոց.
հաղթ. տեսութեան վերաբերյալ:

6. Պրոլետարական հեղափոխութեան շարժիչ ուժերը: Գյուղացի-
ութեան հեղափոխական պայքարի անտեսումը տրոցկիզմի կողմից և
նրա հակալենինյան, հակաբոլշևիկյան, հետեաբար և հակահեղափո-
խական բնույթը: Հեղափոխութեան տարերային բռնկումը և պոչա-
կանութեան (խմբադիզմ) հեղափոխական սխալացիա և հեղափոխական
ճգնաժամ: Կոմկուսի դերը հեղափոխութեան վերելքի և նահանջի դեպ-
քում: Զինված ապստամբութիւնը վորպէս հեղափոխութեան նախա-
պատրաստման չեղարկակալ ալտ, և հեղափոխութեան հաղթանակի
սկիզբը: Ապստամբութեան նախապատրաստելը: Ապստամբութեան պոչա-
չիստական ըմբռնումն և նրա քննադատութիւնը: Կուսակցութեան դերը
ապստամբութեան նախապատրաստման և նրա անցկացման, ղեկա-
վարման մեջ: Զինված ապստամբութիւնը վորպէս արվեստ: Ապստամ-
բութեան և քաղաքացիական պատերազմի անխուսափելիութիւնը: Հե-
ղափոխական բանակի կազմակերպման անհրաժեշտութիւնը: Կարմիր
գվարդիա և կարմիր բանակ: Հեղափոխութիւն և հակահեղափոխու-
թիւն: Պարտիզանական կռիւ և սպիտակ ռազմաներ: Հեղափոխու-
թիւնը վորպէս քաղաքական, տնտեսական և իդեոլոգիական հեղափո-
խութիւններ միասնութիւն: Քաղաքական իշխանութեան գրավումը
և պրոլետարիատի դիկտատուրայի կազմակերպումն: Խորհրդային իշ-
խանութիւնը վորպէս պրոլետարիատի դիկտատուրայի միակ ձև: Քա-
ղաքացիական պատերազմ և բուրժուական ու մանր բուրժուական դե-
մոկրատիա:

Բուրժուական ազատութեան վերացումը և պրոլետարական դիկ-
տատուրայի ամրապնդումն: Հեղափոխութիւն և կարմիր տերրոր: Կար-
միր տերրորի անհրաժեշտութիւնը բուրժուազիալի կողմից զինված
դիմադրութիւնը ջարդելու համար: Աշխատավոր գյուղացիութեան կազ-
մակերպումն ու ղեկավարութիւնը հեղափոխութեան հաղթանակի շր-
ջանում:

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ ՅԵՎ ՍՏՈՒԳԻՉ ՀԱՐՑԵՐ

Ցույց տալ, վոր հեղափոխութեան տեսութիւնը ծնունդ է մարք-
սիզմի և ամբողջովին բղիժում է հասարակութեան պատմութեան մատե-
րիալիստական ըմբռնումից: Վոր հեղափոխութեան տեսութիւնը հան-
դիսանում է մարքսիզմ-լենինիզմի միթոլոգիայի չափանիշը:

Յուլյց տալ, վոր հեղափոխությունները արդյունք են հասարակության անտազոնիստական զարգացման, վոր անդառակարդ հասարակութեան զարգացման պրոցեսը չի ուղեկցվում հեղափոխություններով: Յուլյց տալ, վոր սոցիալական զարգացման որևէքի ընդհանրությունը հանդես ե գալիս առանձնահատուկ ձևերով առանձին հասարակական տնտեսական ֆորմացիաներում:

Յուլյց տալ հեղափոխութեան՝ որչեկտիվ և սուբյեկտիվ գործոնները և նրանց փոխհարաբերությունները:

Յնքևան հանել կուսակցութեան և ղեկավարութեան դերը հեղափոխութեան և հակահեղափոխութեան մեջ:

Քննադատել ռեվիզիոնիզմի հայացքները հասարակական զարգացման վերաբերյալ, մասնավորապես բուրժուական որչեկտիվիզմը, ֆատալիզմը, ինքնահոս զարգացման թեորիան:

Յուլյց տալ ռեվիզիոնիզմի հայացքները դասակարգային ելուժյունը և խմացաբանական հիմքը:

Յուլյց տալ հեղափոխութեան թեորիայի և իրեն հեղափոխութեան առանձին մոմենտների, ելեմենտների նշանակութեանը և նրանց փոխադարձ կապակցութեանը (ապստամբութեան, քաղաքացիական պատերազմ, դասակարգային ուժերի դասավորութեանը և այլն):

Յուլյց տալ բուրժուական հեղափոխութեան սահմանափակ անհետևողական բնույթը և նրա մեջ պարունակվող ռեակցիոն կողմը:

Հիմնավորել պրոլետարական հեղափոխութեան հետևողական, արսուլուտ, անսահման հեղափոխականութեանը, պրոգրեսիվ ելուժյունը:

Յուլյց տալ, վոր կապիտալիզմից դեպի սոցիալիզմ անցումը հնարավոր և միայն պրոլետարական բռնի հեղափոխութեան միջոցով և նրա կողմից ստեղծած հատուկ պրոլետարական պետութեան — պրոլետարիատի ղեկատարութեան միջոցով:

ՍՏՈՒԳԻՉ ՀԱՐՅԵՐ

1. Ի՞նչ փոխհարաբերութեան կա ղեկավարիկական մատերիալիզմի և հեղափոխութեան տեսութեան միջև:

2. Ի՞նչն է դասակարգային հասարակութեան, մասնավորապես բուրժուական հասարակութեան զարգացումը տանում և անհրաժեշտորեն դեպի հեղափոխութեանը:

3. Հասարակական զարգացման ի՞նչպիսի պայմաններ են հարկավոր պրոլետարական հեղափոխութեան համար:

4. Ի՞նչ դեր ե խաղում կուսակցութեանը և ղեկավարութեանը հեղափոխութեան մեջ:

5. Ի՞նչն ե պրոլետարական հեղափոխութեան հիմնական պրոբլեմը:

6. Ի՞նչիմն ե կախումով Լենինի ծառայութեանը հեղափոխութեան տեսութեան մշակման և զարգացման մեջ:

7. Ի՞նչպես ե դրվում պրոլետարական հեղափոխութեան խնդիրը կոմիսսերնի ծրագրի մեջ:

Գրականություն

1. Մարքս և Ենգելս — «Կոմունիստական մանիֆեստ», գլ. I և II.

2. Энгельс — «Принципы коммунизма».

3. Լենին — «Պետութեան և հեղափոխութեան», գլ. I, II, III.

4. » — «Պրոլետարական հեղափոխութեանը և ռենեզատ Կ. Կաուցկին», գլ. II, III, IV.

5. Ленин — Сочинения (изд. III.) т. XVIII. «О лозунге соединенных штатов Европы», стр. 230—233.

6. Ленин — Соч. т. XXI, (изд. II.) «Марксизм и восстание», стр. 195—199.

7. Сталин — «Октябрьская революция и тактика русских коммунистов», гл. I, II, III, и IV.

8. «Программа Коминтерна».

ՄԱՐԲՍԻՉՄ ՅԵՎ ՌԵՎԻԶԻՈՆԻԶՄ

ԱՌԱՋԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ № 6

1. Մարքս-ենգելսի մարքսիզմ և եպիգոնները—յերկրորդ ինտերնացիոնալի մարքսիզմ: Մարքսիզմի ռեվիզիոնական 2-րդ ինտերնացիոնալի կողմից: Ռեվիզիոնիզմը վերադառնում է բուրժուական հոսանք բանվորական շարժման և մարքսիզմի մեջ: Ռեվիզիոնիզմի պայքարը հեղափոխական մարքսիզմի և հեղափոխական բանվորական շարժման դեմ: Ռեվիզիոնիզմը վերադառնում է «խաղաղ» զարգացման արդյունք: Ռեվիզիոնիզմի առաջացումը մարքսիզմի մեջ: Նրա սոցիալ-քաղաքական և տնտեսական ակունքները: Բերնշտեյնը վերադառնում է Ռեվիզիոնիզմի հիմնադիր: Բերնշտեյնի պայքարը մատերիալիստական դիալեկտիկայի դեմ: Բերնշտեյնի վերադարձը դեպի մետաֆիզիկական և նեոկանտիականություն: Դիալեկտիկայի բացասումն և ֆորմալ լոգիկայի որոնումների պաշտպանելը Բերնշտեյնի կողմից: Տեսություն և պրակտիկայի խզումը ռեվիզիոնիզմի կողմից: «Յեռ տեսություն բացասող չեմ, բայց հենց նրա համար, վոր չես նրան բարձր եմ դնահատում, չես գտնում եմ, վոր նրա տեղը չե մարտական կուսակցության ծրագրի մեջ» (Բերնշտեյն): Բուրժուական պոզիտիվիզմ և պրագմատիզմ: Ծրագրային պայքարի անտեսումը: Ապագայի անտեսումը և առընթացի արտոլլուտացումը: Հեղափոխության առարկումը: Համաձայնողականություն տիրող սոցիալ-քաղաքական սխտեմի հետ: Մարքսի «բացարձակ ազդատացման տեսություն» առարկումը: Բերնշտեյնականության բուրժուական ելույթը, պայքար ընդդեմ հեղափոխական ուսմունքի և հեղափոխական շարժման հանուն բուրժուական պոզիտիվիզմի և բուրժուական սեփականության:

2. 2-րդ ինտերնացիոնալի և գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայի պաշտոնական առաջնորդների «պայքարը» բերնշտեյնականության դեմ: Այդ պայքարի ձևական, անհատկողական և փաստորին ռեվիզիոնիզմի հովանավորող բնույթը: Ցենտրիզմի-կաուցիկականության մասը բուրժուական անհատկողականությունը ռեվիզիոնիզմի դեմ մղված պայքարում: Կաուցիկականության հաշտվողական վերաբերմունքը դեպի ակնհայտ ոպորտունիզմ: Մարքսիզմի ազավազումը և նրա լի-

բերալ վերամշակումը: Բերնշտեյնականության և կաուցիկականության տեսական ու պրակտիկ ոպորտունիզմի կապը և միասնությունը: Պլեխանովի տեսական սխալների և պրակտիկ ոպորտունիզմի կապը: Ոպորտունիզմը բուրժուական իրականության մեջ: Լեգալ մարքսիզմ, եկոնոմիզմ: Նրանց կանտիական մեթոդոլոգիան և բուրժուական քաղաքականությունը: Ստրուվեյի որդեկալիզմը և բուրժուական կարգերի ապորոգիան: Եկոնոմիզմի լիկվիդատորականությունը, նրա կողմից քաղաքական պայքարի բացասումը և բանվորական շարժման տարբերացում: թյան տեսությունը: Ռուսական մենշևիզմի մեթոդոլոգիական և քաղաքական ոպորտունիզմը: Տրոցկիզմը վերադառնում է հիմնականում մենշևիզմի ալլատեսականության: Տրոցկիզմի մեթոդոլոգիական ոպորտունիզմը: Նրա մեխանիստական, սուբյեկտիվիստական-վոլյունտարիստական և բուրժուական որդեկալիստական բնույթը: Տրոցկիզմը վերադառնում է կալկան ուղղություն տեսության բնագավառում: Բոգդանովականություն-Եմպիրիոկրիտիցիզմի կանտիական և բերկիական իդեալիստական ելույթը: Բուրժուական կոնսերվատոր Սպենսերի հավասարակշռության թեորիան Բոգդանովի և Բուխարինի վերամշակումը:

3. Ոպորտունիզմի եվոլյուցիան 2-րդ ինտերնացիոնալում: Ոպորտունիզմի վերածվելը սոցիալ-շովինիզմի, սոցիալ-իմպերիալիզմի և սոցիալ-ֆաշիզմի: Մարքսիզմից վերջնականապես հրաժարվելը միջազգային սոցիալ-ֆաշիզմի կողմից: Նեոկանտիականությունը վերադառնում է սոցիալ-ֆաշիզմի փաստական աշխարհայացք: Սոցիալ-ֆաշիզմը վերադառնում է բուրժուազիայի չեքորոգ կուսակցություն: Նրա ֆաշիզացիայի պրոցեսը հեղափոխական շարժման ուժեղացման գուցեթաց: Ռեվիզիոնիզմի դեմ մղված պայքարը բուրժուական և մասնավորապես Լենինի կողմից: Այդ պայքարի ֆալսիֆիկացիան տրոցկիստական կոնտրաբանդիստների կողմից:

4. Ռեվիզիոնիզմը ԽՍՀՄ-ում և նրա արտահայտման սպեցիֆիկ առանձնահատկությունները պրոլետարական դիկտատուրայի պայմաններում: Մեխանիզմը վերադառնում է բուրժուական պոզիտիվիստական հոսանք փիլիսոփայական ֆրոնտում: Նրա սոցիալ-դագալարողային արժանք փիլիսոփայական ֆրոնտում: Դիալեկտիկայի խոթումը և սոցիալ-քաղաքական դեմքը: Դիալեկտիկայի և մեխանիզմի «ընդունելը» և փաստորեն բացասում: Դիալեկտիկայի բացասումն ուսմանցումը Ստեպանովի կողմից: Որդեկալի ճշմարտության բացասումն Ստարբանովի կողմից: Դիալեկտիկական հակադրությունների փոխախախտումը և աջ թեքում, մեխանիզմը վերադառնում է մեթոդոլոգիան: Մենշևիկոզ իդեալիզմի սոցիալ-քաղաքական արժանքները և հայացքները: Մարքսիզմ-Լենինիզմի իդեալիստական վերանայումը դեքորինականության կողմից: Հեղեկի դիալեկտիկայի վերականգնման փորձերը

մենչեիկոյ իդեալիզմի կողմից: Ռեալ չերեուլթներն փոխելը վերացա-
կան կատեգորիաներով: Կանտիականության ելեմենտներ մենչեիկոյ
իդեալիզմի հաջաքներում, մասնավորապես պատմափիլիսոփայության
ասպարեզում: Մենչեիկոյ իդեալիզմը վերաբա տրոցկիզմի մեթոդոլո-
գիա: Մենչեիկոյ իդեալիզմի կապը տրոցկիզմի հետ (Կարեվ): Տրոց-
կիզմի եվոլյուցիան դեպի բացահայտ հակահեղափոխութուն, տրոց-
կիզմի և Զ-րդ ինտերնացիոնալի քաղաքական հայացքների նույնա-
ցումը: Աջ թեքման եվոլյուցիան դեպի հակահեղափոխութունը Ռյու-
տենի, Եյսմոնտ-Սմիթնովի խմբակների հակահեղափոխական քաղաքա-
կան գիծը: Ստալինի դերը ժամանակակից ոպորտունիզմի և ռեվոլյու-
նիզմի մերկացման և ջախջախման մեջ: Կենտկոմի և կուսամասնավար-
ների պայքարը ռեվոլյուցիոնիզմի և ոպորտունիզմի զանազան տեսակ-
ների դեմ: Ստալինը և կուսակցութեանը վորպես հեղափոխական
մարքսիզմի-լենինիզմի գործի պաշտպաններ, շարունակողներ և զար-
գացնողներ:

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՅՈՒՅՄՈՒՆՔՆԵՐ ՅԵՎ ՍՏՈՒԳԻԶ ՀԱՐՅԵՐ

Յուլյց տալ վոր ռեվոլյուցիոնիզմը բուրժուազիայի իդեոլոգիայի
և քաղաքականության ադդեցության տարածումն է բանվորական շարժ-
ման և նրանց իդեոլոգիայի մեջ:

Յուլյց տալ ռեվոլյուցիոնիզմի փիլիսոփայական արձատները և նրա
մետաֆիզիկ ելությունը:

Յուլյց տալ ռեվոլյուցիոնիզմի եվոլյուցիան և նրա տարբեր ձևերը
հասարակական և պրոլետարական շարժման զարգացման տարբեր և
տապներում և տարբեր չերկրներում:

Մերկացնել սոցիալ-դեմոկրատիայի ռեվոլյուցիոնիստական ելությու-
նը և ցուլյց տալ նրա դերը կապիտալիստական հասարակակարգում:

Յուլյց տալ Մարքսի-Ենգելսի-Լենինի բոլշևիզմի պայքարը ռեվի-
լյուցիոնիզմի դեմ քաղաքական և իդեոլոգիական ֆրոնտներում:

Մերկացնել տրոցկիզմը, աջ թեքումը, «ձախ» թեքումը, մեխանի-
ցիզմը և մենչեիկոյ իդեալիզմը վորպես ռեվոլյուցիոնիզմի ալլատեսա-
կութուն պրոլետարական իդեալիզմի պայմաններում:

ՍՏՈՒԳԻԶ ՀԱՐՅԵՐ

1. Ի՞նչ է ռեվոլյուցիոնիզմը և ի՞նչպիսի զարգացման պրոցես է նա
անցել:

2. Ինչո՞ւն է կայանում կաուցկիականության, տրոցկիզմի, ցենտ-
րիզմի ընդհանրապես ռեվոլյուցիոնիզմը և նրա տարբերությունը բացա-
հայտ ռեվոլյուցիոնիզմից:

3. Ի՞նչ կապ կա քաղաքական և տեսական փիլիսոփայական և
վոլյուցիոնիզմի մեջ:

4. Ի՞նչ դեր է խաղում միջազգային ռեվոլյուցիոնիզմը բանվորական
շարժման մեջ և ի՞նչ վերաբերմունք ունի դեպի ՍՍՀՄ պրոլետարիա-
տի իդեալիզմը:

5. Ինչո՞ւ ռեվոլյուցիոնիզմի գլխավոր հարվածը ուղղված է մատերիա-
լիստական գիտելիության դեմ:

6. Ի՞նչ յուրատեսակ ձևով է հանդես գալիս ռեվոլյուցիոնիզմը ՍՍՀՄ-
ում և ինչո՞ւ:

7. Ի՞նչպիսի պայքար է չերբմանից է տարել Լենինը և բոլշև-
վիզմը ռեվոլյուցիոնիզմի բոլոր ալլատեսակությունների դեմ:

ԳՐԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԹԵՄԱՆԵՐ

1. Ռեվոլյուցիոնիզմի պայմանավորող սոցիալ-դասակարգային հա-
շարերությունները, նրա դասակարգային արձատները:

2. Ռեվոլյուցիոնիզմի պոզիտիվիստական, մակերեսային եմպիրիկա-
կան, մետաֆիզիկական, իդեալիստական բնույթը:

3. Լենինի և բոլշևիզմի պայքարը ռեվոլյուցիոնիզմի դեմ և ընդ-
Ստալինի դերը այդ ասպարեզում:

Գրականություն

1. Լենին—Կարլ Մարքսի ուսմունքի պատմական բախտը, հատ. 16.
2. Լենին—հատ. 12. Մարքսիզմ և ռեվոլյուցիոնիզմ.
3. Լենին—Մարքսիզմ և ռեֆորմիզմ, հատ. 16.
4. Լենին—Ռեֆորմիզմը ուսուսական սոցիալ-դեմոկրատիայում, հատ.

15.

5. Սոցիալիզմ և պոտերազմ, հատ. 18.
6. Լենին—Զ-րդ ինտերնացիոնալի կործանումը, հատ. 18.
7. » — Իմպերիալիզմը և սոցիալիզմի պառակտումը, հատ. 19.
8. » — Մատերիալիզմ և եմպիրիոկրիտիցիզմ, հատ. 13, գլ. 6, § 4.
9. Ստալին—Լենինիզմի հարցերը, էջ 17-22, 74-90, 310-326,
372-378, 633-643, 783-813. 16-րդ համագումարի վորոշումը աջ թեք-
ման մասին: Կենտկոմի վորոշումը «Под знаменем марксизма» ժուրնալի
մասին:

10. Վոլֆսոն և Գալ, գլուխ 11-րդ:

«Ազգային գրադարան

NL0143304

8m

1/2